Europos Pulsas

Jungiant bendruomenes, stiprinant Europą

Bendrai finansuoja Europos Sąjunga

Nr. 44 2025 m. rugpjūtis

ŠVEDIJA IR MES: BENDRI DARBAI, JUNGIANTYS KRANTUS IR ŽMONES

Ar kada pagalvojote, kiek daug bendro turime su Švedija, esančia vos kitapus Baltijos jūros?

Nuo senovinių dvarų iki jūros pakrančių, nuo dviračių takų iki miestelių aikščių – bendraujame, mokomės vieni iš kitų ir kartu tvarkome savo kraštus. Šiandien vis dažniau lietuviai ir švedai susitinka ne tik turistiniuose laivuose, bet ir bendruose projektuose, kuriuos remia Europos Sąjungos „Interreg“ programos.

Tai programos, skirtos bendradarbiauti tarp kaimyninių šalių – bendroms problemoms spręsti, gamtai saugoti, kultūrai puoselėti ir žmonėms suartinti. Vien tik „Central Baltic“ programos biudžetas 2021–2027 m. siekia apie 152 mln. eurų, „South Baltic“ – dar beveik 80 mln. eurų, o „Baltic Sea Region“ – per 250 mln. eurų. Šiose lėšose yra ir mūsų visų mokesčių dalis – todėl svarbu matyti, kaip jos grįžta į mūsų gyvenimus.

Švediškos tradicijos – įkvėpimas ir mums

Dirbant kartu atsiveria proga pažinti ir Švedijos kultūrą. Daugelyje susitikimų projekto partneriai dalijasi ne tik darbo planais, bet ir papročiais: „fika“ – tradicinė kavos pertraukėlė su pyragu – tapo neatsiejama dalimi ir lietuvių bei lenkų komandų susitikimuose.

Taip pat švedai garsėja pagarba gamtai: miškuose tvarkingai įrengti takai, poilsiavietės su suoliukais ir židiniais, kuriuose galima kepti dešreles. Dalis tokių idėjų dabar perkeliamos į Lietuvos parkus – kad būtų patogu ir šeimoms su vaikais, ir vyresniems keliautojams.

Kaip įsitraukti?

Galima manyti, kad tokie projektai – tik savivaldybėms ar didelėms organizacijoms. Tačiau realybėje daug kas prasideda nuo paprastų iniciatyvų.

- Bendruomenės gali teikti pasiūlymus savo seniūnijai ar savivaldybei.
- Ne pelno organizacijos gali tapti partnerėmis tarptautiniuose projektuose.
- Net pavieniai gyventojai gali savanoriauti – pavyzdžiui, padėti prižiūrėti takus, rinkti informaciją apie gamtą, prisidėti prie kultūros renginių.

Europos Sąjungos Interreg programos numato finansavimą ne tik didelėms statyboms ar infrastruktūrai, bet ir mažesnėms veikloms: mokymams, bendruomenių susitikimams, leidinių leidybai. Tai reiškia, kad idėja, gimusi nedidelėje bendruomenėje, gali sulaukti kelių dešimčių tūkstančių eurų paramos.

Švari jūra – mažiau šiukšlių

Vienas iš ryškiausių pavyzdžių – „Baltic Sea Plastic-Free“ (vieta: Stokholmas), kur vietinė organizacija „Keep Sweden Tidy“ kartu su „Baltic Environmental Forum“ ir jūriniais entuziastais, kurie net plaukė „Zero“ laivu, siekdami atkreipti dėmesį į Baltijos jūros plastiką. Viename viešame valymo renginyje miesto centre (Stockholmo prieplaukoje) buvo surinkta daug šiukšlių – nuo laivų kablių iki cigarečių nuorūkų.

Švari dirva – žalesnė gamta

„Baltic Phytoremediation“ (BAPR) – nuo 2019 m. iki 2022 m. įgyvendintas projektas, kuriame dalyvavo Linnaeus universitetas (Švedija), Klaipėdos universitetas ir partneriai iš Lenkijos. Jo tikslas – išvalyti teršalus dirvoje (sunkieji metalai, mikroplastikas) pasitelkiant augalus (fitoremediacija), ir taip saugoti mūsų maistą bei aplinką. Projektui skirta daugiau nei 1,35 mln. eurų iš „Interreg South Baltic“ fondo.

Mūsų bendra jūra – nuo žvejybos iki poilsio

Baltijos jūra – tai ne tik mėlynas vanduo už horizonto, bet ir tiltas tarp mūsų šalių. Vienas naujausių projektų, pavadintas „Mėlynasis pusmėnulis“, siekia įsteigti saugomą jūrinę teritoriją Pietinėje Gotlando įlankoje. Tai svarbi vieta tiek Lietuvos, tiek Švedijos žvejams ir poilsiautojams. Projekte dalyvaujantys mokslininkai stebi žuvis, paukščius, augalus ir rūpinasi, kad mūsų vaikai bei anūkai galėtų grožėtis švaria jūra.

Švedijos, Lietuvos ir Lenkijos partneriai kartu dirba ir prie „DigiClimAct“ projekto – jis padeda savivaldybėms įdiegti skaitmeninius įspėjimo apie potvynius, stiprias audras ar kitus gamtos pavojus įrankius. Vyresni skaitytojai prisimins, kaip netikėtai pakildavęs vanduo pridarydavo bėdų – dabar tokias situacijas bus galima prognozuoti ir pasiruošti iš anksto.

Dar vienas pavyzdys – WATERDRIVE, jungiantis ūkininkus, aplinkosaugos specialistus ir savivaldybes. Kartu kuriami sprendimai, kaip prižiūrėti laukus, kad į upes ir jūrą patektų kuo mažiau taršos. Rezultatas – švaresni vandenys ir sveikesnė gamta.

Vaizdas į Stora Sjöfallet nacionalinį parką By STF Saltoluokta Fjällstation - Own work, CC BY-SA 3.0, https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=23584616

Kelionės dviračiais – prisiminimai ir nauji takai

Daugelis iš mūsų dar prisimena dviračių išvykas jaunystėje: žvyrkeliai, pavasario vėjas, pakelės obelys... Dabar bendras Lietuvos ir Švedijos projektas tvarko tarptautinį maršrutą „EuroVelo 10“. Tai kelias, kuriuo galima apvažiuoti visą Baltijos jūrą. Pakeliui siūlomos nakvynės vietos, gidai, net mažos kavinukės, kur sustojus galima išgerti kavos ar paragauti vietinių pyragų.

Projektas „Baltic Biking Upgrade“ padeda smulkiam verslui prisitaikyti prie dviračių turizmo – rengia mokymus, kaip sukurti „užsakomas“ paslaugas: ekskursijas, dviračių nuomas, maitinimą. Kitas projektas – „Bike Across the Baltic“ – siekia suvienodinti dviračių takų standartus tarp šalių, kad kelionė būtų patogi nuo Lietuvos iki Švedijos, o keliautojas nepastebėtų, kur baigėsi viena šalis ir prasidėjo kita.

Dvarai, kurie pasakoja istorijas

Ar teko lankytis sename dvare, kur girgžda laiptai, o sienos saugo kelių šimtmečių paslaptis? „Baltic Manors Route“ jungia mūsų ir švedų paveldo perlus į vieną kultūrinį maršrutą. Tai dvarai ir rūmai su parkais, gėlynais, senoviniais baldais, o kartais – ir vietos legendomis.

Pavyzdžiui, viename Švedijos dvare pasakojama istorija apie grafaitę, kuri vakarais vis dar „aplanko“ savo kambarį – lankytojai sako girdintys jos žingsnius. Lietuvoje maršruto dalis veda per Žemaitijos ir Aukštaitijos dvarus, kur galima pamatyti puošnius veidrodžius, senovinius pianinus ir soduose augančias šimtametes liepas.

Gamta, kuria rūpinamės kartu

Projektas „SB-MANTA“ jungia parkų ir rezervatų valdytojus, bendruomenes ir lankytojus. Idėja paprasta: gamtą reikia saugoti, bet kartu ir atverti žmonėms. Todėl įrengiami takai per pelkes, pastatomos apžvalgos aikštelės, įrengiamos poilsio vietos, kur galima pasėdėti ir pasimėgauti miško ar jūros vaizdais.

Vyresnio amžiaus lankytojams tokios vietos ypač patogios – takai pritaikyti ir tiems, kurie eina lėčiau, yra kur prisėsti, o informacinės lentos pasakoja apie augalus ir gyvūnus. Tai puiki vieta pabūti su anūkais, parodyti jiems gamtos grožį ir pamokyti pagarbaus elgesio miške ar prie ežero.

Skaitmeninė kūryba – jaunimui, bet nauda visiems

Nors atrodo, kad kompiuteriniai žaidimai – tik jaunimui, projektas „Baltic Explorers“ įrodo, kad skaitmeninė kūryba gali duoti naudos visam regionui. Švedijos, Suomijos, Estijos ir Latvijos kūrėjai mokosi dirbti kartu, kad jų žaidimai pasiektų tarptautines rinkas. Tai kuria darbo vietas, pritraukia investicijas ir stiprina mūsų regiono žinomumą pasaulyje. O juk daug jaunų programuotojų, dizainerių ir muzikos kūrėjų – taip pat mūsų kaimynų ar giminaičių vaikaičiai.

Ką tai reiškia mums, paprastiems žmonėms?

Galbūt ne visi mes keliausime dviračiais aplink Baltijos jūrą ar kursime skaitmenines sistemas, bet kiekvienas galime pajusti šių projektų naudą:

- Švaresnė jūra – daugiau žuvies, gražesni paplūdimiai.
- Sutvarkyti takai – patogesnės išvykos su šeima, net jei tai tik trumpas pasivaikščiojimas.
- Atnaujinti dvarai – vietos, kur galima nuvykti per atostogas ar savaitgalį, prisiminti istoriją ir pasimėgauti kultūra.
- Gamta be šiukšlių ir triukšmo – ramybės kampelis kiekvienam.

O svarbiausia – šie projektai suartina žmones. Kaip sakė viena projekto dalyvė iš Švedijos: „Kai dirbame kartu, suprantame, kad mūsų skirtumai – tik smulkmenos, o tikslai tie patys: gražesnė, švaresnė ir draugiškesnė aplinka.“

Be to, nemažai bendrų projektų tarp Lietuvos ir Švedijos turi ilgalaikį poveikį net pasibaigus jų finansavimui. Kultūros paveldo iniciatyvos, tokios kaip „Baltic Manors Route“, atnešė antrą gyvenimą ne vienam apleistam pastatui – kai kurie dvarai dabar tapo muziejais ar koncertų vietomis. Aplinkosaugos projektų metu sukurti įrankiai, pavyzdžiui, potvynių prognozavimo sistemos, jau įdiegti keliose savivaldybėse ir naudojami kasdien. Tokie rezultatai rodo, kad tarptautinis bendradarbiavimas – ne vien dokumentai ar susitikimai, o realūs pokyčiai mūsų kasdienybėje. Ir nors šalis skiria jūra, bendros vertybės leidžia jaustis tarsi gyvenant toje pačioje kaimynystėje.

Atgal grįžta ne tik pinigai, bet ir gerosios idėjos: švaresnė gamta, tvarkingi takai, naujos darbo vietos turizmo bei kultūros sektoriuose, taip pat galimybė jaunimui ir senjorams aktyviai dalyvauti projektuose.

Žvilgsnis į ateitį

Iki 2027 m. planuojama įgyvendinti šimtus tokių bendrų projektų, o Švedija ir Lietuva, kartu su kitomis Baltijos regiono šalimis, žada toliau bendradarbiauti. Dalis projektų jau davė vaisių – sutvarkytos krantinės, atnaujinti parkai, sukurtos naujos darbo vietos turizmo ir kultūros srityse. Kiti dar tik pradeda savo kelią, bet jau dabar aišku: tai investicija ne tik į aplinką ar ekonomiką, bet ir į draugystę tarp žmonių.

„Europos Pulso“ informacija

Kernavė – Lietuvos istorijos lopšys Neries slėnyje

Kai kalbame apie Lietuvos pradžią, mūsų mintys neretai nuklysta į legendomis apipintus piliakalnius. Tarp jų ypatingą vietą užima Kernavė – senoji sostinė, kurią 2004 m. UNESCO įtraukė į Pasaulio paveldo sąrašą. Tai ne tik istorinis paminklas, bet ir gyvas pasakojimas apie mūsų valstybės gimimą, kasdienį gyvenimą, kovas ir pergales.

Įsikūrusi vaizdingame Neries slėnyje, Kernavė žavi penkiais piliakalniais – Aukuro, Mindaugo sosto, Lizdeikos, Pilies ir Kriveikiškio. Jie tarsi gynybinė grandinė saugojo čia gyvenusius žmones nuo priešų antpuolių. Archeologai liudija, kad žmonės čia gyveno jau 9–8-ajame tūkstantmetyje prieš Kristų, o XIII–XIV amžiais Kernavė tapo klestinčiu prekybos, amatų ir valdžios centru.

Legendas ir istoriją jungiantys pasakojimai

Kernavė neatsiejama nuo legendų. Pasakojama, kad čia stovėjo karaliaus Mindaugo sostas, o Lizdeikos piliakalnis pavadintas pagal legendinį krivį Lizdeiką – išminčių, aiškinusį sapnus ir patarusį valdovams. Vietos gyventojai dar mena sakmes apie požeminius tunelius, vedusius iš piliakalnių į upę, ir paslėptas lobio skrynias, kurias, sakoma, saugo dvasios.

Istoriniai išbandymai

Pirmą kartą rašytiniuose šaltiniuose Kernavė paminėta 1279 m., kai ją puolė kryžiuočiai. Nors miestą vėliau niokojo Livonijos ordinas ir gaisrai, jis išliko svarbus gynybinis centras. Tačiau XV a. pradžioje, praradus strateginę reikšmę, miestas pamažu sunyko, o gamta perėmė savo valdas.

UNESCO pripažinimas

Kernavė į UNESCO sąrašą įtraukta už išskirtinę vertę – tai vienintelė Lietuvoje tokia vientisa archeologinė vietovė, atspindinti gyvenimo raidą nuo priešistorės iki Lietuvos valstybės formavimosi. Rezervato teritorijoje saugomi ne tik piliakalniai, bet ir senųjų gyvenviečių liekanos, kapinynai, gynybinės konstrukcijos.

Gyvas muziejus po atviru dangumi

Šiandien Kernavės kultūrinis rezervatas kviečia lankytojus ne tik pasivaikščioti po istorines vietas, bet ir patirti senovės dvasią. Vasarą čia vyksta „Gyvosios archeologijos dienos“ – renginiai, kuriuose galima išmokti senųjų amatų, pasimatuoti kario šarvus, paragauti viduramžių virtuvės patiekalų.

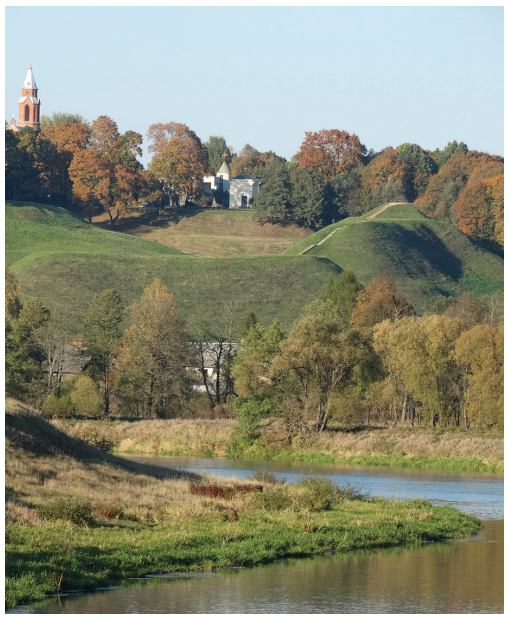
Ką verta pamatyti Kernavėje?

- Penki piliakalniai – puikiai išsilaikę ir patogiai pasiekiami pėsčiomis.
- Kernavės muziejus – modernus centras, kuriame eksponuojami archeologiniai radiniai ir interaktyvios ekspozicijos.
- Neries slėnio takai – pasivaikščiojimams ir fotografijai, ypač rudenį, kai slėnis nusidažo aukso spalvomis.

Kelionės patarimas

Kernavė yra vos 35 km nuo Vilniaus, tad tai puiki vienos dienos išvyka. Geriausias metas lankytis – vasara ir ruduo, kai vyksta kultūriniai renginiai ir kraštovaizdis pasipuošia gamtos spalvomis.

Apsilankymas Kernavėje – tai kelionė į laikus, kai Lietuvos valstybė dar tik formavosi, o žmonės gyveno artimai su gamta ir savo bendruomene. Tai vieta, kur istorija ne tik pasakojama, bet ir išgyvenama.

Žvelgiant iš kitapus Neries, Autorius Vilensija - Mano darbas, CC BY-SA 3.0, https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=37135315

„Rail Baltica“ greitojo geležinkelio Lenkija–Kaunas liniją projektuos „Deutsche Bahn Engineering & Consulting“

Beveik 100 km ilgio „Rail Baltica“ ruožą nuo Lietuvos ir Lenkijos valstybių sienos iki Kauno (Jiesios) projektuos Vokietijos „Deutsche Bahn“ įmonių grupės įmonė „Deutsche Bahn Engineering & Consulting“, šiandien pasirašiusi sutartį su bendra trijų Baltijos šalių įmone „RB Rail AS“ ir projektą Lietuvoje įgyvendinančia LTG grupės įmone „LTG Infra“. Sutarties vertė – 38,3 mln. Eur (be PVM).

„Rail Baltica“ jungtis su Lenkija – tai mūsų langas į Vakarų Europą. Planuojame, kad būtent šiuo maršrutu pajudės pirmieji keleiviniai traukiniai europine vėže. Džiaugiuosi projekto pažanga – jis mus priartina ne tik prie greitesnių ir patogesnių kelionių, bet ir reikšmingai prisideda prie viso regiono saugumo bei augimo“, – sako laikinai einantis susisiekimo ministro pareigas Eugenijus Sabutis.

LTG grupės generalinio direktoriaus Egidijaus Lazausko teigimu, atrinktas projektavimo paslaugų teikėjas – žinoma ir patikima tarptautinė įmonė, dirbanti visame pasaulyje, o tai leidžia tikėtis, kad darbai vyks sklandžiai.

„Ruožas su kaimynine Lenkija mums yra didelis prioritetas, todėl glaudžiai bendradarbiaujame su kaimynų infrastruktūros valdytoju. Šios sutarties apimtyje jau numatyti prioritetiniai ruožai, kurie bus projektuojami pirmiausia. Ateityje planuojame rangos darbų konkursą skelbti iš anksto, taip užsitikrindami reikalingus resursus ir galėdami kuo skubiau pradėti vykdyti parengiamuosius statybų darbus“, – teigia E. Lazauskas.

„Deutsche Bahn Engineering & Consulting“ suprojektuos elektrifikuotą dvikelį geležinkelį nuo pasienio su Lenkija link Marijampolės ir toliau link Kauno (Jiesios). Nauja europinės vėžės linija turės jungčių su esama europine vėže, kuri ir toliau bus naudojama gabenti krovinius ir užtikrinti karinį mobilumą. Be to, joje planuojama įdiegti reikalingas eismo kontrolės, valdymo ir signalizacijos sistemas greitesnėms traukinių operacijoms.

„Lenkija išlieka vienu svarbiausių strateginių partnerių „Rail Baltica“ projekte ir yra vienintelė šalis-projekto dalyvė, turinti veikiantį 1435 mm geležinkelio tinklą, kuris užtikrina esminę jungtį su Europa. Didžioji „Rail Baltica“ dalis Lenkijoje jau yra modernizuota, o likusi atkarpa link Lietuvos yra projektuojama, taip užtikrinant sinchronizuotą susijungimą iš abejų pasienio pusių. Kauno ir Lenkijos sankirta yra vartai, atveriantys visą „Rail Baltica“ projekto potencialą“, – sako „RB Rail AS“ veiklos direktorius ir valdybos pirmininko pavaduotojas Marius Narmontas.

„Deutsche Bahn Engineering & Consulting“ tarptautinių rinkų ir konsultacijų generalinio direktoriaus, valdybos nario Stefano Geispergerio skaičiavimu, įmonė tęsia savo aštuonerių metų dalyvavimą „Rail Baltica“ projekte.

„Nuosekliai prisidedame savo kompetencijomis stiprinant Europos geležinkelių jungtis. Nauja sutartis žymi dar vieną reikšmingą etapą „Deutsche Bahn Engineering & Consulting“ veikloje. Bendradarbiaudami su „RB Rail AS“ ir „LTG Infra“ prisidedame prie modernios, elektrifikuotos europinės vėžės geležinkelio vystymo. Ši infrastruktūra užims svarbią vietą Baltijos šalių sujungime su Vidurio Europa per tvarų ir greitą geležinkelio tinklą“, – sakė S. Geispergeris.

Lenkijos–Kauno jungtis ženkliai pagerins tiek keleivių, tiek krovinių judumą Šiaurės jūros–Baltijos jūros koridoriuje. Krovinių vežėjams tai suteiks greitesnę ir ekologiškesnę alternatyvą kelių transportu, siekiant Europos Sąjungos tikslų mažinti CO2 išmetimus ir pereiti prie aplinkai draugiškų transporto rūšių.

„Rail Baltica“ aktyviai statoma visose trijose Baltijos šalyse. Planuojama, kad iki 2025 m. pabaigos jau bus vykdoma arba pasirengta 43 proc. pagrindinės linijos statybų.

„Rail Baltica“ – strateginis LTG grupės ir Europos Sąjungos bei didžiausias geležinkelių infrastruktūros projektas Baltijos šalių istorijoje, kurį įgyvendinant bus nutiestas elektrifikuotas europinio standarto geležinkelis, sujungsiantis Lietuvą, Latviją ir Estiją su Vidurio bei Vakarų Europa, užtikrinsiantis regiono integraciją, civilinį ir karinį mobilumą, transporto sistemos atsparumą.

Daugiau skaitykite : www.ltg.lt

Paveldas – mūsų atminties žemėlapis

Kultūros ir mokslo paveldas – tai gyva žmonijos atmintis, sujungianti praeitį su dabartimi ir padedanti mums suprasti, kas esame. Tai ne tik įspūdingi architektūros paminklai ar meno kūriniai – paveldą sudaro ir mažiau matomi, bet ne mažiau reikšmingi objektai, tokie kaip mokslinės inovacijos, technologiniai atradimai ar kartų perduotos žinios. Saugodami paveldą, mes ne tik išsaugome praeities liudijimus, bet ir įkvepiame ateities kartas kurti naujas istorijas.

Vienas iš unikalių, bet neretai plačiajai visuomenei mažiau žinomų Lietuvos paveldo objektų – Struvės geodezinis lankas, įtrauktas į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą. Tai ne pastatas ar piliakalnis – tai mokslo įrankis, išsidėstęs tūkstančių kilometrų ilgio juostoje, apimančioje net keliolika valstybių.

Struvės geodezinis lankas – pasaulinio mokslo žygdarbis

Struvės geodezinis lankas – tai unikali trianguliacijų grandinė, sukurta XIX a. pirmojoje pusėje siekiant tiksliai išmatuoti Žemės formą ir dydį. Šis milžiniškas mokslinis projektas, vadovaujamas žymaus astronomo ir geodezininko Friedricho Georgo Wilhelmo Struvės, tęsėsi beveik 40 metų ir tapo vienu svarbiausių geodezijos istorijos etapų.

Lankas driekiasi daugiau nei 2 820 kilometrų – nuo Norvegijos Šiaurės kyšulio iki Juodosios jūros pakrantės. Matavimai buvo atliekami naudojant trianguliacijos metodą – sujungiant geodezinius taškus į trikampius ir tiksliai nustatant atstumus bei kampus. Iš viso lanką sudarė 265 pagrindiniai matavimo punktai, kurių 34 šiandien yra įtraukti į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą.

Lietuvos indėlis į pasaulinį projektą

Lietuvoje išliko trys Struvės geodezinio lanko punktai:

1. Meškonys – Vilniaus rajone.
2. Paliepiukai – Joniškio rajone.
3. Gireišiai – Rokiškio rajone.

Šie taškai yra pažymėti specialiais ženklais arba akmens paminklais. Jie liudija ne tik apie aukštą XIX a. mokslininkų techninę kompetenciją, bet ir apie tarptautinį bendradarbiavimą – juk projektas jungė net dešimt valstybių: Norvegiją, Švediją, Suomiją, Rusiją, Estiją, Latviją, Lietuvą, Baltarusiją, Moldovą ir Ukrainą.

Kodėl tai svarbu šiandien?

Struvės geodezinis lankas šiandien yra ne tik mokslo istorijos paminklas. Jo reikšmė:

- Mokslinė – šie matavimai leido patikslinti Žemės formos ir dydžio parametrus, prisidėjo prie navigacijos, kartografijos ir geografijos plėtros.
- Kultūrinė – lankas simbolizuoja mokslinį smalsumą, tarptautinę partnerystę ir žmonių pastangas peržengti politines sienas dėl žinių siekio.
- Turistinė – tai galimybė keliautojams atrasti netradicinius paveldo objektus, kurie slepiasi toli nuo didmiesčių.

Struvės geodezinis lankas į UNESCO sąrašą buvo įtrauktas 2005 metais, pabrėžiant jo išskirtinę pasaulinę reikšmę. Šis objektas yra puikus pavyzdys, kaip net ir iš pirmo žvilgsnio kuklūs ženklai kraštovaizdyje gali slėpti didžiules mokslo istorijos paslaptis ir pasakojimus apie žmonių gebėjimą bendradarbiauti, siekiant bendro tikslo.

Meridiano akmuo Hamerfeste, Norvegijoje. By Clemensfranz - Own work, CC BY-SA 3.0, https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=315452

Europos jaunimas imasi veiksmų – ir ne tik. Tarptautinę jaunimo dieną!

Nors Tarptautinę jaunimo dieną kasmet mini 1,2 milijardo jaunų žmonių (15–24 metų) visame pasaulyje, šiandien svarbu atkreipti dėmesį ir į tai, kas vyksta Europoje. Z karta ir tūkstantmečio karta rūpinasi politiniais klausimais ir vis dažniau užima atsakingas pozicijas.

Po 2024 m. Europos Parlamento rinkimų maždaug 12 vietų Parlamente užima tūkstantmečio karta ir Z karta, gimę 1995 m. ar vėliau. Jauniausių EP narių grupėje – Lena Schiling iš Austrijos, gimusi 2001 m., kuri būdama 24 metų yra jauniausia Europos Parlamento narė. Kiti Z kartos EP nariai – Fidias Panayiotou iš Kipro ir Sabrina Repp iš Vokietijos.

Tūkstantmečio kartos EP nariai – Sebastião Bugalho iš Portugalijos, Bruno Gonçalves iš Liuksemburgo, Kira Marie Peter Hansen iš Danijos, Emma Rafowicz iš Prancūzijos, Julie Rechagneux iš Prancūzijos, Lukas Sieper iš Vokietijos, Anna Strolenberg iš Nyderlandų, Zala Tomašič iš Slovėnijos ir Catarina Vieira iš Nyderlandų.

Vis daugiau ES šalių vyksta diskusijos dėl balsavimo amžiaus mažinimo iki 16 metų.

• **Austrija** pirmoji sumažino balsavimo amžių iki 16 m. visiems rinkimams 2007 m.

• **Belgija ir Vokietija** prisijungė prie Austrijos, leisdamos 16-mečiams balsuoti tik 2024 m. Europos Parlamento rinkimuose.

• **Malta** 2018 m. priėmė dar drąsesnį sprendimą – sumažino balsavimo amžių nuo 18 iki 16 m. visiems rinkimams: vietos, nacionaliniams ir Europos. Maltoje jaunuoliai nuo 16 m. gali visiškai dalyvauti demokratiniame gyvenime, įskaitant galimybę kandidatuoti į vietos tarybą.

• **Graikija** leidžia balsuoti nuo 17 m., o daugumoje kitų ES šalių balsavimo amžius vis dar yra 18 m.

• **Kipras** neseniai parlamentiniu balsavimu patvirtino balsavimo amžiaus mažinimą iki 17 m., tačiau ši nuostata įsigalios tik per ateinančius rinkimus.

Ilgą laiką buvo diskutuojama, ar jauni žmonės turėtų dalyvauti politinėse diskusijose, nes jie dažnai laikomi „nepatyrusiais“ arba „nesugebančiais“ suprasti sudėtingų klausimų.

Tačiau ši nuomonė vis dažniau kvestionuojama – naujausi duomenys rodo, kad jauni žmonės yra politiškai aktyvūs.

Priešingai stereotipui apie politinį abejingumą, jauni europiečiai aktyviai dalyvauja pilietinėje veikloje. Pagal Europos Komisijos ES jaunimo strategijos įgyvendinimo ataskaitą (2022–2024 m.) daugiau kaip 70 proc. jaunimo teigė, kad balsavo. Toje pačioje ataskaitoje nurodyta, jog jaunimas taip pat įsitraukia į pilietinę veiklą, pavyzdžiui, savanorystę.

Kita vertus, nors jaunimas aktyviai įsitraukia į politiką, „Eurobarometro“ apklausa atskleidė ir jų rūpesčius dėl ateities. Jaunus europiečius labiausiai neramina:

• pragyvenimo išlaidos – 41 proc.,

• taika ir pasaulio stabilumas – 30 proc.

• ekonominis stabilumas – 27 proc.

• klimato kaita ir aplinka – 26 proc.

Būsto įperkamumas, darbo vietų saugumas ir įsidarbinimo galimybės, psichikos sveikata ir gerovė rūpi 23 proc. jaunų europiečių.

Kai jauni žmonės nerimauja dėl savo ateities, jų politinis įsitraukimas tampa dar svarbesnis, ypač jei jie gali tiesiogiai dalyvauti politikos formavime. Vien per ES jaunimo dialogo iniciatyvą per pastaruosius penkerius metus savo nuomonę politikos klausimais išsakė 130 000 jaunų žmonių.

Europos institucijos atsižvelgia į didėjantį jaunimo įsitraukimą ir kuria naujus dalyvavimo mechanizmus. Europos Komisija įsteigė Prezidentės jaunimo patariamąją tarybą, skirtą užtikrinti, kad jauni žmonės turėtų balsą formuojant ES ateitį.

© jacoblund from Getty Images/CANVA

Be to, po Jaunimo politikos dialogų sėkmės (pirmą kartą surengtų Europos jaunimo metais 2022 m.) tokie dialogai vyko ir per Europos jaunimo savaitę 2024 m., ir per pirmąsias 100 dabartinių Komisijos narių darbo dienų. Šie dialogai tapo priemone, leidžiančia politikos formuotojams tiesiogiai bendrauti su jaunimu ir įtraukti juos į ES ateities formavimą.

Remiantis Europos jaunimo metų patirtimi, Komisija įvedė vadinamąją „jaunimo patikrą“. Ji apima siūlomų iniciatyvų poveikio jaunimui vertinimą, įskaitant konsultacijas su jais. Kai kuriais atvejais poveikis nagrinėjamas išsamiau, atliekant poveikio vertinimo ataskaitą ir pateikiant ją Reguliavimo patikros tarybai.

Kaip teigiama Komisijos politinėse gairėse 2024–2029 m., jaunimas atlieka svarbų vaidmenį skatinant socialinius pokyčius ir užtikrinant ilgalaikį Europos visuomenių tvarumą.

Jauni žmonės vis aktyviau įsitraukia į politiką Europoje – nuo balsavimo jaunesniame amžiuje iki vietų užėmimo Europos Parlamente. Jų idėjos ir rūpesčiai yra girdimi, o jie patys prisideda prie realių pokyčių kūrimo.

Daugiau skaitykite: https://youth.europa.eu/news/europes-youth-are-stepping-and-its-not-just-international-youth-day_en

Dalyvaukite seminare: kaip savivaldybės ir vietos valdžios institucijos gali pasinaudoti Europos solidarumo korpuso galimybėmis

Europos Sąjungos inicijuotas seminaras „Aktyvinant piliečius“ skirtas padėti savivaldybėms, vietos valdžios institucijoms ir jaunimo organizacijoms geriau išnaudoti Europos solidarumo korpuso programos teikiamas galimybes. Ši iniciatyva orientuota į glaudesnio bendradarbiavimo su jaunimo sektoriaus organizacijomis kūrimą – ypač skatinant „tandemus“, kai paraišką teikia jaunimo organizacija kartu su savivaldybe ar kita vietos institucija. Toks modelis leidžia kurti stipresnį vietos bendruomenių įsitraukimą ir tvarias, ilgalaikes savanorystės bei jaunimo aktyvumo formas.

Ką siūlo seminaras?

Seminaro metu dalyviai turės galimybę:

• Sužinoti, kaip savivaldybės gali tiesiogiai pasinaudoti Europos solidarumo korpuso programa, kad būtų pritraukti jauni žmonės į įvairias veiklas, prisidedančias prie vietos bendruomenių gerovės.

• Susipažinti su sėkmingais pavyzdžiais iš kitų miestų ir regionų visoje Europoje, kurie jau pasinaudojo šia programa ir sėkmingai pritraukė jaunimą į savanorišką veiklą.

• Užmegzti kontaktus su kitomis savivaldybėmis ir organizacijomis iš įvairių ES šalių, dalintis patirtimi ir atrasti galimas partnerystes būsimuose projektuose.

• Išgirsti apie kitas ES finansavimo galimybes, tokias kaip „Erasmus+“ (skirta švietimui, jaunimui ir sportui) bei CERV programa (Piliečiai, lygybė, teisės ir vertybės), kurios gali papildyti ir praplėsti jaunimo įtraukimo veiklas.

Kam skirtas šis renginys?

• Jaunimo organizacijoms, kurios jau dirba arba nori pradėti glaudžiai bendradarbiauti su savivaldybėmis bei vietos bendruomenėmis, organizuojant savanoriškas ir pilietines iniciatyvas.

• Savivaldybių ir vietos valdžios institucijų atstovams, turintiems patirties įgyvendinant Europos finansuojamus projektus, bet siekiantiems dar aktyviau įtraukti jaunus žmones į vietos gyvenimą.

• Savivaldybių jaunimo reikalų, kultūros, socialinių paslaugų ar pilietinio įsitraukimo skyrių darbuotojams, kurie ieško naujų finansavimo šaltinių ir partnerių vietos projektams.

• Tandemų paraiškoms, kurias kartu teikia jaunimo organizacija ir savivaldybė, skiriama ypatinga svarba, nes toks bendradarbiavimas laikomas viena efektyviausių formų, užtikrinančių ilgalaikį poveikį bendruomenei.

Kodėl verta dalyvauti?

Europos solidarumo korpusas suteikia ne tik finansavimą, bet ir stiprią platformą savanorystės idėjoms plėtoti, jaunimo kompetencijoms ugdyti bei vietos bendruomenėms stiprinti. Dalyvaudamos šioje programoje savivaldybės gali:

• Padidinti jaunimo įsitraukimą į vietos sprendimų priėmimą.

• Praturtinti bendruomenės gyvenimą naujomis iniciatyvomis ir projektais.

• Skatinti tarptautinį bendradarbiavimą ir kultūrinius mainus.

Kaip dalyvauti?

Norintys dalyvauti kviečiami užpildyti paraiškos formą iki 2025 m. rugsėjo 14 d. Išsami informacija apie registraciją, dalyvavimo sąlygas ir seminaro programą pateikiama oficialiame renginio tinklalapyje.

Daugiau informacijos: https://youth.europa.eu/news/join-seminar-municipalities-local-authorities-making-use-of-solidarity-corps_en

Patvirtinta beveik 1400 naujų Kultūros paso veiklų – mokiniams atsivers dar platesnės kultūrinės patirtys

Įvyko pirmasis šių metų kvietimas teikti Kultūros paso paraiškas, kurio metu patvirtintos 1387 naujos kultūrinės edukacijos veiklos ir kultūriniai renginiai. Juose galės lankytis 1–12 klasių moksleiviai, besimokantys pagal bendrojo ugdymo programas Lietuvoje ir lituanistinėse formaliojo ugdymo mokyklose užsienyje.

Į birželį paskelbtą kvietimą teikti paraiškas atsiliepė 414 kultūros įstaigų, organizacijų, edukatorių ir menininkų. Aktyviai dalyvavo muziejai, bibliotekos, teatrai, koncertinės įstaigos, galerijos, nevyriausybinės organizacijos bei savarankiškai dirbantys kūrėjai iš įvairių šalies regionų. Pateiktas paraiškas vertino Kultūros ministerijos sudaryta trisdešimties švietimo ir kultūros sričių ekspertų komisija. Nemaža dalis šiame kvietime patvirtintų edukacinių programų jau yra išbandytos ir pamėgtos mokinių – tai sugrįžtančios veiklos, įtraukiamos į Kultūros paso rinkinį nebe pirmą kartą.

„Kultūros pasas yra prasmingai ugdymo procesą papildanti priemonė, suteikianti galimybę jauniems žmonėms praplėsti kultūrinį akiratį, ugdyti pilietiškumą, geriau pažinti savo krašto kultūrinę įvairovę skirtingose meno srityse. Džiaugiamės, kad šis kvietimas Kultūros paso paslaugų krepšelį papildė naujomis veiklomis, kurios skatins mokinių kūrybiškumą bei kritinį mąstymą“, – sako kultūros viceministrė E. Klaunauskaitė.

Šiuo metu Kultūros paso rinkinį sudaro daugiau kaip 5000 įvairių kultūrinės edukacijos paslaugų, daugiausia – kultūros paveldo, dailės, etninės kultūros ir teatro srityse. Mokiniai kartu su mokytojais ar savarankiškai gali rinktis jiems aktualias veiklas, atsižvelgdami į skirtas lėšas, kultūrinius interesus bei ugdomųjų dalykų turinį.

Naujomis paslaugomis bus galima naudotis jau nuo rugsėjo. Kultūros paso finansuojamos veiklos vykdomos visus metus, užtikrinant galimybę įvairaus amžiaus mokiniams papildyti ugdymo procesą turiningomis kultūrinėmis patirtimis.

Daugiau skaitykite: https://lrkm.lrv.lt/lt/naujienos/patvirtinta-beveik-1400-nauju-kulturos-paso-veiklu-mokiniams-atsivers-dar-platesnes-kulturines-patirtys-YX6D/

Šiaurės Europos sveikatos technologijų inovacijos: nuo idėjų testavimo kaimo vietovėse iki tarptautinės startuolių plėtros

Šiaurės Europoje sveikatos priežiūros sektorius susiduria su išskirtiniais iššūkiais: senstančia populiacija, geografiškai išsklaidytomis gyvenvietėmis, dideliais atstumais iki sveikatos priežiūros centrų bei augančia paslaugų paklausa. Šios problemos ypač juntamos kaimiškose vietovėse Švedijoje ir Norvegijoje, tačiau tendencija matoma visame regione.

Atsakas į šiuos iššūkius — inovatyvūs tarpvalstybiniai projektai, sujungiantys technologijų kūrėjus, startuolius, viešąsias institucijas ir mokslinių tyrimų centrus. Šiame kontekste du projektai – VälTel („Välfärdsteknologi testlabb“) ir HealthTech Nordic – kartu sudaro visą inovacijų kelią nuo sprendimo idėjos ir prototipo iki sėkmingo verslo, įsitvirtinusio tarptautinėse rinkose.

Inovacijų testavimas realiomis sąlygomis – „VälTel“ patirtis

„VälTel“ projektas buvo įgyvendintas Švedijos Jämtland Härjedalen ir Norvegijos Trøndelag regionuose. Šios teritorijos pasižymi itin išskaidyta ir sparčiai senstančia populiacija, kurioje daug vyresnio amžiaus žmonių gyvena toli nuo artimiausių gydymo įstaigų.

Siekiant efektyviai spręsti šias problemas, „VälTel“ subūrė vietos verslo įmones, sveikatos priežiūros įstaigas, tyrimų centrus ir technologijų kūrėjus. Projekto esmė – bendrakūros metodas (co-production), kai inovacijos kuriamos ir testuojamos glaudžiai bendradarbiaujant viešajam ir privačiam sektoriui.

Pagrindinės išbandytos inovacijos:

• Mobilus rentgeno aparatas specialiame automobilyje, leidžiantis teikti diagnostikos paslaugas vyresnio amžiaus pacientams jų gyvenamojoje vietoje.

• IoT sensoriai ligos eigai ir gyvenimo būdo parametrams stebėti namuose, suteikiant galimybę nuolat stebėti paciento sveikatą.

• GPS laikrodžiai demencija sergantiems pacientams, siekiant užtikrinti jų saugumą.

• Kišeninis ultragarsinis aparatas ankstyvai širdies nepakankamumo diagnostikai.

• Virtuali pirminės sveikatos priežiūros skubi pagalba, leidžianti vienam gydytojui aptarnauti kelis nutolusius centrus per IoT ir vaizdo sistemas.

• Kiti sprendimai: skaitmeniniai lovų apsauginiai įtaisai, robotizuota vaistų distribucija.

Ne visos inovacijos buvo sėkmingos, tačiau net nesėkmingi bandymai davė vertingos patirties technologijų kūrėjams ir sveikatos priežiūros specialistams. Kai kurie sprendimai jau įdiegti vietos valdžios institucijų, o projekto pabaigoje pasirašyta ilgalaikė bendradarbiavimo sutartis tarp Švedijos ir Norvegijos sveikatos tyrimų bei inovacijų centrų.

Investicijos:

Bendra projekto vertė – 2 998 596 EUR, iš kurių 938 204 EUR skyrė Europos regioninės plėtros fondas per „Interreg Sweden–Norway“ programą.

Nuo patikrintos idėjos iki tarptautinio startuolio – „HealthTech Nordic“ modelis

Kol tokie projektai kaip VälTel suteikia platformą naujoms idėjoms išbandyti realiomis sąlygomis, HealthTech Nordic suteikia galimybę šias inovacijas paversti augimu gręstu verslu ir įsitvirtinti tarptautinėse rinkose.

Projektas buvo įgyvendintas pietų Švedijoje ir Hovedstaden regione (Danija), suburiant daugiau nei 260 sveikatos technologijų startuolių į bendradarbiavimo ekosistemą. Ši bendruomenė sparčiai plečiasi ir teikia įvairius skaitmeninius sveikatos priežiūros sprendimus, stiprinančius tiek pacientų, tiek sveikatos specialistų galimybes.

Pagrindinės projekto veiklos:

• Konsultacijos tarptautiškumo, reguliacinių reikalavimų, prototipavimo, testavimo, organizacinio augimo ir personalo pritraukimo klausimais.

• Startuolių tarpusavio bendradarbiavimo skatinimas, siekiant dalintis patirtimi ir rezultatais.

• Nuolatinė ekspertinė analizė apie inovacijų internacionalizaciją, atliekama Geteborgo universiteto profesoriaus Mikael Hilmersson.

Rezultatai:

• Sukurta daugiau nei 440 darbo vietų (tikslas – 700).

• Apie 75 proc. naujų darbo vietų – startuoliuose, turinčiuose tarptautinius pardavimus.

• Sprendimais pasinaudojo daugiau nei 1,43 mln. pacientų, artimųjų ir sveikatos priežiūros specialistų.

• 36 600 mokančių klientų ne tik Šiaurės šalyse, bet ir JK, Vokietijoje, JAV, Australijoje, Kanadoje, Pietų Amerikoje, Indijoje ir Afrikoje.

• 2/3 įmonių turi tarptautinių pardavimų.

Produktų pavyzdžiai:

• „Next Step Dynamics“ (Malmė, Švedija): išmanus dėvimas įrenginys, galintis prognozuoti kritimus.

• „Miiskin“ (Kopenhaga, Danija): mobilioji aplikacija apgamų ir odos pakitimų stebėjimui, siekiant užkirsti kelią odos vėžiui.

• „Cuviva“ (Geteborgas, Švedija): nuotolinio lėtinių ligų pacientų stebėjimo sistema.

Investicijos:

Bendra projekto vertė – 4 616 935 EUR, iš kurių 2 308 464 EUR skyrė Europos regioninės plėtros fondas per „Interreg Öresund–Kattegat–Skagerrak“ programą.

Bendra vertė sujungiant abu modelius

Sujungus „VälTel“ ir „HealthTech Nordic“ patirtis, sukuriamas visas sveikatos technologijų inovacijų ciklas:

1. Idėjų generavimas ir testavimas realiomis sąlygomis („VälTel“).

2. Patikrintų sprendimų komercializacija ir plėtra į tarptautines rinkas („HealthTech Nordic“).

Toks junginys suteiktų regionui:

• Greitesnį inovacijų kelią nuo koncepcijos iki paciento.

• Didesnį investicijų efektyvumą, nes testavimo etape atrinktos sėkmingos idėjos pereina į plėtros stadiją.

• Stiprų tarptautinį sveikatos technologijų tinklą, apimantį ir viešąjį, ir privatų sektorius.

• Naujas darbo vietas, didesnį startuolių konkurencingumą ir galimybes įsitvirtinti globalioje rinkoje.

„Europos Pulso“ informacija

ŠVEDIJOS PAVELDAS – NUO VIDURAMŽIŲ TVARTŲ IKI MODERNISTINIŲ MIESTELIŲ

Stokholmas. Švedija – šalis, kurioje modernios technologijos dera su gilia pagarba istorijai. Pastaraisiais metais net keli jos paveldo objektai pelnė prestižinius „European Heritage Awards“ / „Europa Nostra Awards“ apdovanojimus. Tai – ne tik architektūrinės vertybės, bet ir vietos, kurios pasakoja apie bendruomenių gyvenimą, amatų meistrystę ir istorijos išsaugojimą ateities kartoms.

Viduramžių dešimtinės tvartas Staffan Lagerstedt – nuosavas darbas, CC BY-SA 4.0, https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=98924013

Viduramžių dešimtinės tvartas, Ingatorp

Įsivaizduokite pastatą, kuris stovėjo jau tada, kai Lietuvoje dar kūrėsi pirmosios mūrinės bažnyčios. XIII amžiaus medinis dešimtinės tvartas Ingatorpo kaime – vienas seniausių išlikusių tokio tipo statinių Švedijoje. Jame buvo kaupiamos gamtos gėrybės – javai, daržovės, vaisiai – kaip mokesčių dalis bažnyčiai. Restauracijos darbai čia neapsiribojo tik pastato išsaugojimu. Jie tapo vietos bendruomenės projektu: seni medinių konstrukcijų meistrai mokė jaunimą, o gyventojai dalyvavo tvarkant aplinką. Dabar tvartas naudojamas edukacijai ir renginiams, taip įrodant, kad net viduramžių paveldo objektas gali atlikti šiuolaikinę funkciją.

Hälsinglando ūkiniai namai

Hälsinglando regionas garsėja puošniais XVIII–XIX a. ūkiniais namais, kurių interjerus dažydavo patys šeimininkai, norėdami pademonstruoti savo turtus ir skonį. Sienos, lubos ir net durys dekoruotos spalvingais ornamentais, įkvėptais tiek liaudies meno, tiek užsienio madų. Šis paveldas įtrauktas į UNESCO sąrašą, tačiau jo išsaugojimas – didžiulis iššūkis: medinės konstrukcijos reikalauja nuolatinės priežiūros, o dekoruoti paviršiai – restauratorių meistrystės. Projektas apjungė vietos ūkininkus, muziejus ir paveldosaugos specialistus, sukūręs unikalų bendradarbiavimo tinklą. Tai ne tik pastatų gelbėjimas, bet ir gyvos tradicijos palaikymas.

Gunnebo rūmai ir sodai, Mölndal

Gunnebo – tai XVIII a. neoklasikiniai vasaros rūmai, statyti turtingo pirklio šeimos užmiesčio rezidencijai. Laikui bėgant, rūmai prarado savo prabangą, tačiau restauracija, pradėta 1999 m., atgaivino jų blizgesį. Išskirtinė projekto dalis – meistrų ir pameistrių darbo sistema. Čia senųjų amatų paslaptys perduodamos naujai kartai praktiškai – nuo medžio raižinių iki istorinių tapybos technikų. Šiandien Gunnebo – ne tik muziejus, bet ir amatų mokymo centras bei populiari kultūrinių renginių vieta, kurioje vyksta koncertai, parodos ir sodininkystės kursai.

Gyttorps centras, Nora

XX a. viduryje suprojektuotas architekto Ralph Erskine Gyttorps centras buvo skirtas parako gamyklos darbuotojų gyvenamajai ir socialinei erdvei. Tai modernizmo laikotarpio miestelio širdis, su spalvingais daugiabučiais, prekybos vietomis ir bendruomenės patalpomis. Po kelių dešimtmečių, susidūrus su nykimo grėsme, buvo imtasi restauracijos. Darbai atstatė pastatų spalvinę gamą, sutvarkė viešąsias erdves ir pritaikė jas šiuolaikinėms reikmėms. Projektas tapo pavyzdžiu, kaip modernistinis paveldas gali būti vertingas ne tik architektūrine, bet ir socialine prasme.

SBy F.A.E. - Own work by the original uploader, CC BY-SA 3.0, https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=4818020

Hovdala pilis, Hässleholm

Hovdala – XVI a. akmeninė pilis, kuri per šimtmečius matė tiek karo gaisrus, tiek klestėjimo laikus. Restauracijos metu buvo subtiliai suderinti modernūs techniniai sprendimai ir tradicinės medžiagos, užtikrinant pastato ilgaamžiškumą. Pilies viduje išlikę XVII–XIX a. interjerai, atspindintys skirtingų epochų gyvenimo būdą. Šiandien Hovdala – kultūrinis centras, kuriame vyksta viduramžių festivaliai, istorijos rekonstrukcijos ir edukacinės programos.

Paveldas – kaip ateities dalis

Šie projektai įrodo, kad paveldas – tai ne tik praeities reliktas, bet ir dabarties išteklius. Restauracija čia reiškia ne tik sienų ir stogų atnaujinimą, bet ir tradicijų gaivinimą, vietos bendruomenių įtraukimą bei naujų funkcijų suteikimą seniesiems pastatams. „Europa Nostra“ apdovanojimai suteikė šiems objektams tarptautinį matomumą ir tapo įkvėpimu kitiems kultūros paveldo saugotojams.

„Paveldas gyvas tik tada, kai juo naudojamasi. Jis turi kvėpuoti kartu su bendruomene“, – pabrėžia Gunnebo projekto meistras Lars Johansson.

„Europos Pulso“ informacija

Leidėjas: Linale s.r.o, redaktorė Lineta Žalaitė, www.europospulsas.lt, info@europospulsas.lt, išeina kas savaitę.
Už visą turinį „Europos pulse“ atsakingi tik autoriai ir jų nuomonės nebūtinai atspindi Europos Sąjungos poziciją. Europos Sąjunga negali būti už jas atsakinga.